

A close-up photograph of a glass of beer. The glass is filled with a golden beer topped with a thick, white head of foam. The background is dark, making the glass and the foam stand out. The text is overlaid on the lower half of the image.

**ARTISTA EN RESIDÈNCIA
RAFAEL AMORÓS 2019-20**

IES ANDREU SEMPÈRE · ALCOI

BIODIVERSITART

PROJECTE ARTISTA EN RESIDÈNCIA 2019-20

IES ANDREU SEMPÈRE

Projecte dirigit per: Rafael Amorós, Carmen Calabuig, Mercè Gisbert i Imma Bononad.

Revisió lingüística: Paloma Ferrer.

Disseny, edició i maquetació del catàleg: Ana Mª Otalo i l'alumnat de 1r i 2n curs d'FP Bàsica 2020-21.

L'alumnat artista participant: 1r i 2n curs de Batxillerat Artístic i 1r curs FP Bàsica 2019-20

Judith Barroso Sánchez, José Blasco Domínguez, Mara Campos Barrientos, Mauro Catalá Ferre, Ana Beatriz Dos Santos Mazorchí, Berta Estrada De Gracia, Daniel Figuerola Díaz, Beatriz Gallego Vilanova, Esther García Arranz, Lucas Miralles Miguel, Marta Nicolau Blanes, Gisela Olcina Amorós, Pau Perona Cascant, Adrián Vicens Valenciano, Wissal Akkrach, Alba Albero Belda, Ester Belda Vañó, Naiara Cabrera Guillem, Ashley Cáceres Jaén, Alejandro Campos Giner, Sheila Cuadrado Baldó, Pau Espí Roca, Marta Fernández Llopis, Nerea Hernández Jordá, Ainhoa Anaiss Intriago Basurto, Gary Intriago Basurto, Nereida Linge Navas, Antón López Shchukina, Alexandra Martínez Cuenca, Anna Martínez Samper, Neus Matarredona Coloma, Celia Palací Moreno, José Payá Botella, Coral Peidró Pericás, Clara Pérez Blanco, Elena Reig Moncho, Sonia Tamajón Pérez, Artur Jan Twarog Miñana, Cynthia Tormo Castelló, Ainhoa Rovira Pérez, Luna Ruiz Toledo i Ana Rubio Martínez.

Muntatge exposició: Alumnat volum curs 2020-21

Imprés per: Gráficas Papermuro (Muro d'Alcoi, Alacant).
Desembre de 2020.

Índex

Presentacions	4
Rondalla per al dia de demà	10
Filferro	16
Planxa metàl·lica	24
Gravats	26
Monotips	30
Llapis (invassives)	35
Llapis (autòctones)	38
Tinta negra	42
Tinta color	54
Llibre d'artista	56
Tela	60

Si parlem d'innovació educativa, hem de parlar de l'IES Andreu Sempere d'Alcoi. Un centre capdavanter en projectes integrals, transversals i contextualitzats. Un centre que porta anys aplicant noves metodologies que permeten un desenvolupament curricular diferent, una millor organització del centre i unes actuacions concretes que impacten directament en el seu entorn.

I és que el fet que el centre de secundària s'haja convertit en un referent no és casual: el seu Batxillerat Artístic dóna resposta a l'alumnat més enllà de la seua comarca; el claustre aposta per projectes engrescadors que reformulen la concepció dels espais i del temps escolar; són centre coordinador de les Escoles associades a la UNESCO al nostre territori i, a més, el projecte de direcció posa el focus en la recuperació de la biodiversitat a través de l'art, des de fa 4 cursos.

De fet, un projecte com BiodiversitArt és el producte del treball col·laboratiu entre alumnat d'etapes educatives diferents, que es retroben gràcies a l'art. En un projecte comú, el Batxillerat artístic i l'FP Bàsica d'Arts Gràfiques s'alien per fer front als canvis ambientals i climàtics, tot posant l'èmfasi en el consum responsable i en la cura de la biodiversitat local, compromesos amb els objectius de desenvolupament sostenible.

El projecte s'arrodoneix amb la col·laboració del pintor i escultor Rafa Amorós. L'artista albaidí és la tercera pota d'aquest projecte, qui amb els seus coneixements plàstics i escultòrics contribueix a concretar el projecte i a focalitzar la potencialitat de l'art a l'hora de transmetre i d'implicar la societat en la conservació de la vida.

Bé sabem que arran de la pandèmia desencadenada amb el Covid hem hagut de reinventar i reformular molts dels projectes que teníem entre mans el curs 19-20.

La mostra expositiva BiodiversitArt n'era un d'ells i, d'ahí, la necessitat de deixar en un catàleg constància de la tasca feta: perquè perdure, perquè tinga transferibilitat i, sobretot, per convertir un entrebanc en una oportunitat.

Des de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport estem segurs que a través d'aquesta publicació, el projecte BiodiversitArt servirà d'inspiració a un gran nombre d'instituts que, amb les mateixes inquietuds mediambientals i sensibilitat artística, prenen com a referent centres com l'IES Andreu Sempere. I així el present catàleg, amb la unió de l'art i el compromís mediambiental, assolirà l'objectiu d'esdevenir altaveu per a la custòdia i l'estima del territori.

Margarida Castellano Sanz

Directora General d'Innovació Educativa i Ordenació

Des del curs 2017-2018, l'IES Andreu Sempere convida cada any un artista perquè treballi amb l'alumnat del centre un projecte concret que, al mateix temps, també permet conèixer de primera mà la realitat laboral del món cultural. Si en 2017-2018 va col·laborar amb nosaltres Jordi Peidro i en 2018-2019 ens va visitar Alissia (Maria Penalva), el curs 2019-2020 l'artista Rafa Amorós va desenvolupar amb l'alumnat del Batxillerat d'Art i del Cicle Formatiu Bàsic d'Arts Gràfiques el projecte **BiodiversitArt**.

Rafael Amorós va néixer a Albaida l'any 1964. De caràcter inquiet, de ben jove ja es va interessar per la pintura però va ser l'encontre amb Messa en 1981 l'origen del seu interès pel l'art actual. Posteriorment acudirà un temps, de 1985 a 1986 a la Facultat de Belles Arts de Sant Carles de València on rebrà classes de pintura i dibuix que ampliarà, un any més tard, a les de gravat a Calella.

En 1987 va residir un any a la casa-taller d'Antoni Miró realitzant diferents edicions de gravat. El gravat li va interessar durant un temps, continuant formant-se i experimentant en diferents cursos i classes amb gravadors.

Pintor en els seus orígens i gravador després, actualment la seua creació es centra en el món de l'escultura. I és en aquell terreny en el que voldria destacar alguns dels treballs més recents i interessants del nostre Artista en Residència com *Evanescència* fixada a la Galeria Thema

Jesús Martínez Vargas
Director del IES Andreu Sempere d'Alcoi

o la col·laboració amb l'Ensemble d'Instal·lacions Multimèdia del Màster en Producció musical, Tecnologia i Innovació del campus de Berklee en València.

El **projecte de l'Artista en Residència** ens permet generar aprenentatges incorporant al centre artistes reconeguts que, generosament, ens regalen un poc del seu preciós temps per ajudar al nostre alumnat a pensar, a fer i a comunicar des d'una perspectiva professional i real.

Professional perquè els artistes que convidem a l'Andreu ja tenen una extensa carrera, perquè la seua obra està reconeguda i es troba exposada, com és el cas de Rafa en museus, sales, oficines, despatxos de molts indrets d'Espanya i de molts països. I real perquè volem connectar el treball i les idees del nostre alumnat amb espais de creació i exposició ja que reconeguem la importància que tenen per a la vida cultural de la nostra comunitat.

El projecte d'Artista en Residència ens ajuda a generar aprenentatges i a reflexionar sobre el món en el que vivim perquè l'art no pot ser aliè a la nostra situació. D'ahí també el nostre interès, com **escola associada UNESCO**, per la biodiversitat, una línia aquesta que, en certa mesura, continua i amplia el treball iniciat el curs passat per María Penalva (Alissia) que va col·laborar en el projecte Desplastifícate sobre la contaminació per plàstics (Agenda 2030, ODS).

I bé, quina és la nostra situació?

Per dir-ho clara i directament, la nostra situació és la més perillosa de les que ha patit la Humanitat en tota la seua història. Mai en la vida ens havíem trobat en una situació pareguda a l'actual.

Recentment, un informe de la Plataforma Intergovernamental de Ciència i Política sobre Biodiversitat i Serveis Ecosistèmics ha mostrat, amb tota classe d'evidències científiques, que el ritme de degradació de la natura creix com mai en la història de la humanitat fins el punt d'haver un milió d'espècies en vies d'extinció amb el greu i perjudicial impacte que aquest fet sense precedents tindrà en la població del planeta.

Segons les previsions més optimistes es perden més de 27000 espècies a l'any a causa de l'activitat humana. Actualment, les espècies natives en els hàbitats terrestres han disminuït un 20% des de 1900, més del 40% de les espècies d'anfibis, un 33% dels corals i un terç dels mamífers marins estan greument amenaçats.

Pel que fa als insectes, almenys un 10% estan amenaçats mentre que el 9% de les races domèstiques de mamífers utilitzats per alimentació i agricultura es va extingir en 2016.

Actualment són molt poques les espècies bàsiques de l'alimentació. De totes les espècies sembrades al llarg de la Història, només 30 acaparen el 90% de la nostra alimentació i, de manera més concreta, el blat, l'arròs i la dacsà completen el 50% de la nostra dieta.

La biodiversitat és molt important per mantenir la producció agrícola i per fer front als canvis ambientals i climàtics així com a les fluctuacions del mercat. Actualment, la producció agrícola o ramadera consumeix un terç de la superfície terrestre i el 75% de l'aigua dolça del planeta.

Pel que fa a la pesca, més d'un terç de la població de peixos marins s'estan capturant a nivells insostenible i dos terços se capturen de forma màxima sostenible: només un 75 se capturen en nivells sostenibles.

Què pot succeir?

Ja estem comprovant que l'ús d'espècies transgèniques provoca la pèrdua d'espècies autòctones i, en conseqüència, reducció de recursos agraris. Per una altra part, la pèrdua de boscos (i de manera especial, de selves tropicals) provoca el canvi d'ús dels sòl i la conseqüent pèrdua de biodiversitat provoca falta d'aigua i falta d'aigua de manera que la falta de cura de la natura també està provocant un augment de les injustícies.

També estem comprovant que segueixen augment les conseqüències del canvi climàtic.

Què podem fer?

Malgrat que observem un panorama molt preocupant, encara estem a temps d'actuar per capgirar la situació adoptant determinades mesures com consum responsable, cuidant la biodiversitat local i controlant les espècies invasores que impedeixen el desenvolupament de la biodiversitat local.

Us convidem a passar a l'acció i esperem que us agrade el treball que van realitzar el curs passat amb BiodiversitatArt.

Jesús Martínez Vargas

Director de l'IES Andreu Sempere d'Alcoi

Rondalla per al dia de demà

“ *Hi havia una vegada una ciutat...*

on tota existència semblava viure en harmonia amb el que l’envoltava...

En primaveres blanques núvols de flors sobreeixien per damunt dels verds camps. A la tardor, les alzines, els aurons i els bedolls posaven l’incendi en els seus colors a través d’un fons de pinedes. Les raboses bordaven en els pujols i els cérvols creuaven silenciosament els camps, mig ocults per les boires dels matins tardorencs.

Llavors... per tot arreu es va estendre una ombra de mort..., els metges es van trobar més i més confusos per noves classes d’afeccions que apareixien entre els seus pacients... va haver-hi moltes morts. ”

Així començava Silent Spring (Primavera Silenciosa), el llibre publicat en 1962 per la Doctora Rachel Carson, en el qual realitza una apassionada denúncia sobre els efectes nocius per a la naturalesa de l’ús de pesticides, en particular el DDT. La Doctora Carson i el seu llibre van ser els iniciadors del moviment ecologista i de defensa del medi ambient.

En aquest 2020 en el qual un virus (del llatí «toxina» o «verí») que per a molts científics és fruit de la pèrdua de biodiversitat-, ha donat lloc a una nova “primavera silenciosa” en la qual s’ha apagat el soroll de fons de les nostres ciutats i del trànsit, detingut la marxa desbocada del consumisme i el mal anomenat desenvolupament i s’ha emportat la vida de milers de persones.

Quan el Covid-19 va camí de produir de nou una tardor de dolor i sofriment, en una societat podrida i desencaixada com l'anunciada per José Saramago en el seu llibre Assaig sobre la ceguesa, he rebut una notícia que em fa recobrar la il·lusió i l'esperança en una activitat a la qual vaig dedicar la meua vida professional, el treball com a educador ambiental i molt especialment en el marc de les Escoles Associades a la UNESCO d'Espanya.

L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

SALVA EL PLANETA

Segurament aquest mai serà un titular de premsa, però la idea no és gens exagerada si considerem el paper que se li va atribuir, des que en la Conferència de Nacions Unides sobre Medi humà, celebrada a Estocolm en 1972, es va establir un vincle entre l'educació i la qualitat del medi ambient i l'Agenda 21 de la Conferència de Riu-92, va assenyalar que "l'educació és d'importància crítica per a promoure el desenvolupament sostenible i augmentar la capacitat de les poblacions per a abordar qüestions ambientals i de desenvolupament".

En 1996 per encàrrec de la UNESCO vaig tindre l'oportunitat de coordinar l'elaboració del Docu-

ment Base del "Projecte Mediterrani Occidental, PMO", programa d'Educació Ambiental del Pla d'Escoles Associades a la UNESCO del qual forma part molt activa l'IES Andreu Sempere.

En el seu apartat d'**Objectius** assenyala expressament la importància de:

Participar activament en la solució dels problemes ambientals i la conservació del patrimoni natural i cultural.

I en el de **Continguts** es recorda que:

Els recursos biològics ens nodreixen, ens visten i ens proporcionen allotjament, medicaments i manteniment espiritual. L'actual empobriment de la biodiversitat és, en gran part, resultat de l'activitat humana i constitueix una gran amenaça per al desenvolupament.

Des de l'inici de l'actual s.XXI i molt especialment en els últims anys, estem assistint a una dissimulada però agressiva campanya de descrèdit i silenci respecte de les activitats relacionades amb la conservació de la biodiver-

sitat i les qüestions relatives al canvi climàtic. Servisca com a exemple el cas d'una jove estudiant Greta Thunberg contra qui s'ha arribat a llançar atacs personals, relatius al seu autisme, per a anul·lar-hi la seua influència.

Al desembre de 2019, Thunberg va tuitar *“Els pobles indígenes estan literalment sent assassinats per tractar de protegir el bosc [sic] de la desforestació il·legal. Una vegada i una altra. És vergonyós que el món romanga en silenci sobre això”*. Quan se li va preguntar sobre aquest tema l'endemà passat, el president brasiler Jair Bolsonaro va respondre: *“Greta va dir que els indis estaven morint perquè estaven tractant de protegir l'Amazones. És impressionant com la premsa li dona veu a una mocosa”*.

A l'abril de 2020 Thunberg va rebre el Human Act Award 2020. I Thunberg va donar els diners del premi a UNICEF per a lluitar contra la Covid 19.

Al juliol de 2020 Thunberg va rebre el Gulbenkian Prize for Humanity. L'import del premi (1 milió d'euros) el va donar a través de la seua fundació a projectes que combaten la crisi climàtica.

Hui els mitjans de comunicació social i molt

especialment les xarxes socials tan sols “informen” molt parcialment i anecdòtica de la deterioració del medi ambient i la seua relació amb l'actual pandèmia del Covid-19.

ALCOI / PROJECTE

BIODIVERSITAT

Dos són els pilars que sustenten la iniciativa de l'IES Andreu Sempere d'Alcoi.

L'educació ambiental hauria d'obtindre l'essencial de la seua força de la iniciativa dels alumnes i de la seua obstinació en l'acció, i inspirar-se en preocupacions tant immediates com de futur.

Informe final de la Conferència de Tbilissi, Geòrgia 1977.

Hauria de mobilitzar-se la creativitat, els ideals i el valor dels joves del món per a forjar una aliança mundial orientada a aconseguir el desenvolupament sostenible i assegurar un millor futur per a tots.

Agenda 21. Cim de Riu 92.

La biodiversitat es troba amenaçada i existeixen indicis que s'estan experimentant canvis dramàtics i s'està reduint com a resultat de les activitats humanes. Són moltes les opi-

nions expertes que assenyalen l'avanç de la denominada "sisena extinció" en aquest cas com a conseqüència d'accions humanes.

Per això l'educació ambiental ha de mostrar amb claredat les interdependències econòmiques, polítiques i ecològiques del món modern en el qual les decisions i els comportaments de tots els països poden tindre conseqüències d'abast internacional.

Què podem fer?

Malgrat que observem un panorama molt preocupant, encara estem a temps d'actuar per capgirar la situació adoptant determinades mesures com el consum responsable, la cura de la biodiversitat local i el control de les espècies invasores que impedeixen el desenvolupament de la biodiversitat local.

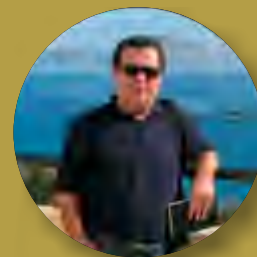
Són les vostres propostes, res més a afegir.

Als alumnes de Batxillerat d'Art de l'IES Andreu Sempere, Escola Associada de la UNESCO, al seu equip docent i a Rafael Amorós, artista resident, la meua sincera i emocionada enhorabona pel projecte BiodiversitArt.

Mentre quede gent com vosaltres encara és possible aconseguir un desenvolupament ambientalment sostenible i socialment just.

Una cordial abraçada.

Rafael Pedauyé González

Rafael Pedauyé González

Geòleg.

Màster en Educació Ambiental.

Coordinador del Document Base del Projecte Mediterrani Occidental.

Director del Centre Educatiu del Medi Ambient Els Molins. 1986-96

Va dissenyar els Centres Educatius del Medi Ambient Venda Mina de València, Torre Guil de Múrcia i Font Roja d'Alcoi.

Actualment és professor col·laborador de la Universitat Permanent de la Universitat d'Alacant, on imparteix els cursos:

- Consciència ambiental i valors.
- Interpretació del Paisatge Alacantí.
- Geologia per a tots.
- Geologia per a senderistes.
- Geoturisme.
- Viatge d'un naturalista al voltant del món.

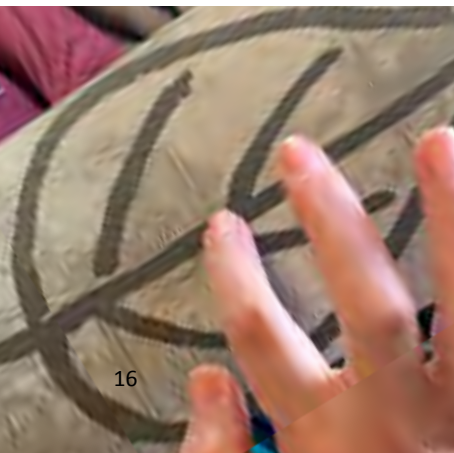

Este curs passat, Jesús Martínez, director de l'IES Andreu Sempere, em va convidar a col·laborar com artista en residència per al curs 2019 - 2020.

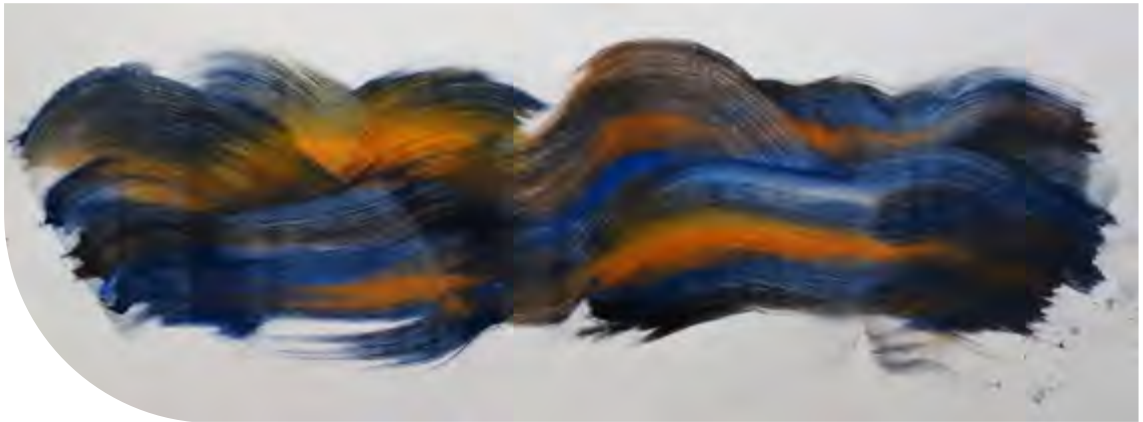

Des de sempre, malgrat no haver-me dedicat a la docència, en diversos centres educatius he realitzat tallers tant per a alumnes com per a mestres i professors, així com obrint les portes del meu taller per realitzar activitats artístiques a estudiants, mestres i resta de persones encuriosides pel meu quefer.

He realitzat i compartit projectes amb el col·lectiu de mestres Xucurruc; amb la Universitat Berklee School Music of València, Multimedia Installation Ensemble; amb el centre d'Alzheimer Afmava d'Albaida; amb el centre ADIEM d'Ontinyent, i amb escoles i instituts d'arreu del País Valencià. He de dir que l'experiència de compartir aprenentatges amb alumnes i professors sempre ha estat magnífica i ben estimulante per a tots, i no podria ser menys en aquesta ocasió.

Amb la biodiversitat com a tema, s'ha elaborat un projecte on es pretén donar visibilitat a la situació actual del nostre espai mediambiental i cultural,

posant de manifest els canvis provocats a l'entorn per espècies naturals invasores i costums culturals importats d'arreu, suplantant les nostres espècies autòctones i la nostra cultura. Per portar-lo endavant, crec que el mitjà artístic és idoni per convidar a la reflexió, engrescar l'alumnat en el desenvolupament de propostes artístiques i posar en valor el nostre entorn i la cultura pròpia mitjançant la llibertat creativa, la diversitat, la diferència, el compromís, el respecte i, per què no, també amb la transgressió amb la cultura establerta, per no dir imposada, i les tradicions anquilosades i immòbils; anar explorant i posant en pràctica recursos conceptuals i tècnics, sempre amb una mirada atenta i crítica per tal que l'alumnat poguera trobar significats per poder

expressar el seu punt de vista, les seues idees i emocions. A més, també es pretén motivar i responsabilitzar l'alumnat amb allò que fa, donant-li l'oportunitat de mostrar els seus treballs fora del centre educatiu amb el muntatge de l'exposició, el disseny i la materialització del catàleg que hui podem contemplar.

Per últim vull agrair al director de l'IES Andreu Sempere, Jesús Martínez; a l'equip de professors/es que han participat traient el millor dels alumnes, Carmen Calabuig, Mercè Gisbert, Lliris Santonja, Imma Bononad, Ana Mre Otaño i al jovent, alumnes de 1^r i 2ⁿ de Batxillerat Artístic i FP d'Arts Gràfiques, per l'esplèndid i admirable treball que han realitzat.

Rafael Amorós, tardor del 2020

Filferro

Hola, sóc Marieta,
una formigueta
molt menudeta
que munta per la branqueta.

Per aquest bosc
hi han fulles de colors.

Cada vegada que vas muntant,
una altra fulla trobaràs.

Veig a la gent des de dalt,
em semblen gegants.

Solen estar bocabadats,
per la peça serà.

Jo sóc massa menudeta
i a mi no em veuran.

Vaig passejant,
per trobar un amic per jugar.

Però, l'únic que trobe
son aquestes fulles gegants.

Em van sentir-me xicoteta,
perquè per a mi és molt gran.

Encara que jo sé,
que no son de veritat.

És un obra mural,
que pareix de metall,
però, es l'aram
la que la fa enlluernar.

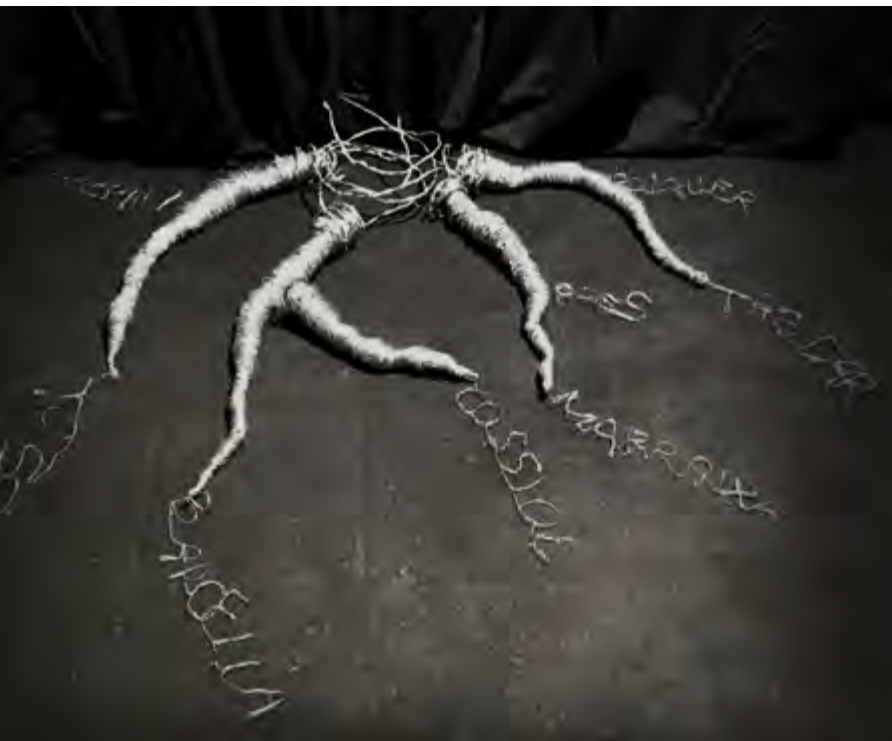
També se que no dona por,
que sols sóc jo,
que estic morteta de por.

El meu somni és,
créixer molt i ser gran,
per poder-la disfrutar tant,
com aquells gegants.

Pau Espí Roca

Igual que les espècies autòctones desapareixen cada any, també les paraules ho fan amenaçades. L'escultura representa unes arrels, arrels d'arbre autòcton, però també arrels culturals perquè tot va lligat. Les espècies que ens envolten i han enriquit el nostre medi durant segles, estan molt lligades a la nostra cultura, a la nostra forma de viure i a la nostra identitat.

Radices Nostri

*L'essència segueix intacta,
encara que la gent no la vegi...*

*Segueixen aquí,
més fortes que mai.*

Constants...

*Perquè estan en la seua terra,
d'on procedeixen.*

*Aquí on van nàixer,
en camp de batalla, que ara,
encara segueixen enfrontant-se
contra l'oblit.*

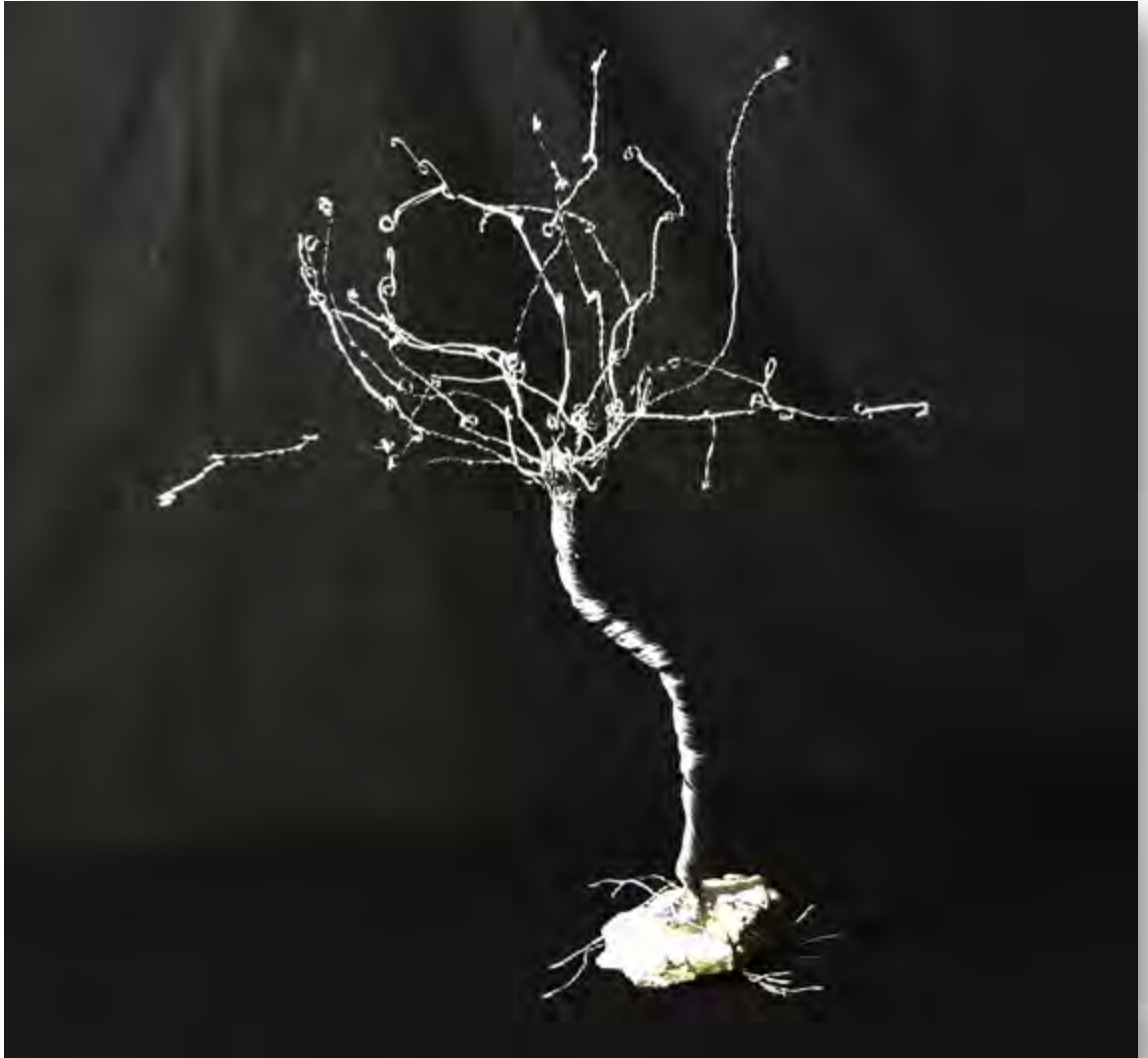
Fins que es queden sense veu.

Fins que... no les quede res...

Ashley Cáceres Jaén

Vulnerable protecció

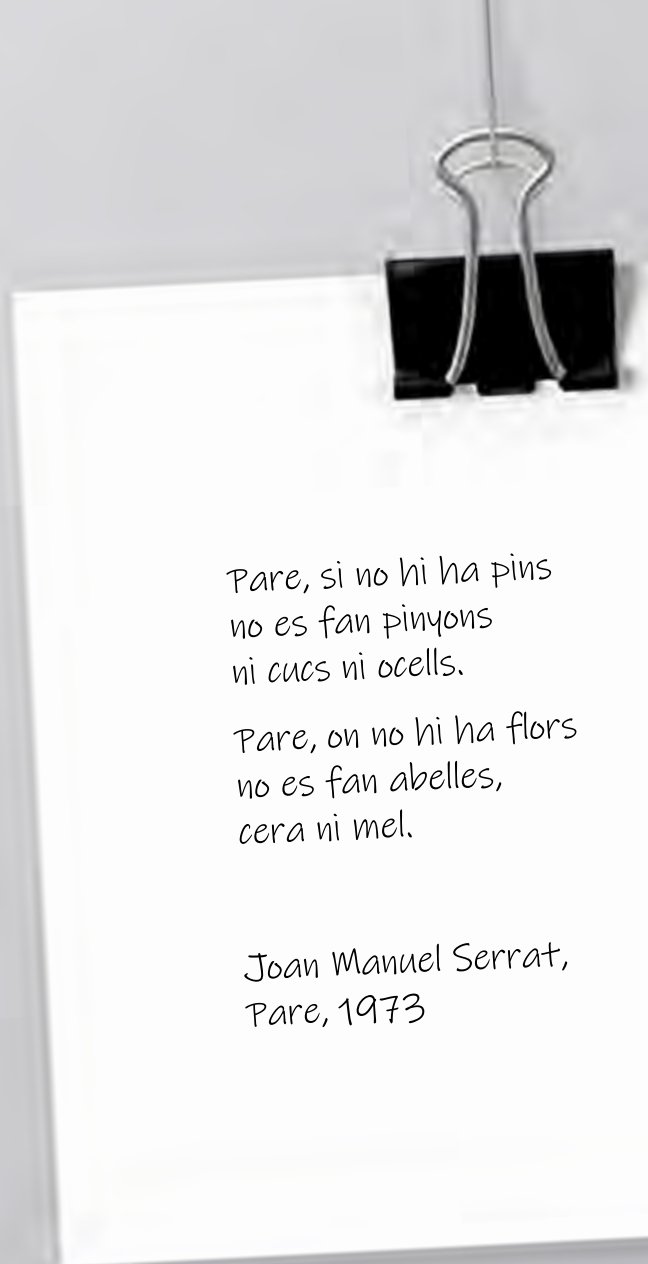
Com bé va dir Joan Manuel Serrat, sense els arbres i les plantes, no podem viure.

El cicle natural no funciona sense aquests elements tan importants i això vam voler reflexar en esta obra.

El paraigües ens protegeix, encara que nosaltres no el protegim. Així mateix passa amb la flora autòctona. Som molt afortunats de tindre la natura, és preciosa i ens proporciona vida; però inclòs sabent que és l'aire que necessitem, seguim desgraciant-la. Els arbres autòctons fan que milers de famílies valencianes puguen viure i menjar, és una gran font econòmica i no tenim cura d'ells.

L'escultura ha sigut feta amb una estructura d'un paraigües, i branques d'aram per a crear la sensació de teixit que protegeix. L'olivera és un arbre molt important a la zona, per això vam decidir inspirar-se en les fulles d'aquesta, donant la sensació de protecció que la flora autòctona ens proporciona, tant econòmicament com mediambientalment, i la fragilitat i vulnerabilitat que sofreix pels propis humans, fenòmens meteorològics o plantes invasores que la posen en perill.

Berta Estrada de Gracia, 24/03/20

Pare, si no hi ha pins
no es fan pinyons
ni cucs ni ocells.

Pare, on no hi ha flors
no es fan abelles,
cera ni mel.

Joan Manuel Serrat,
Pare, 1973

Planxa metal·lica

Gravat

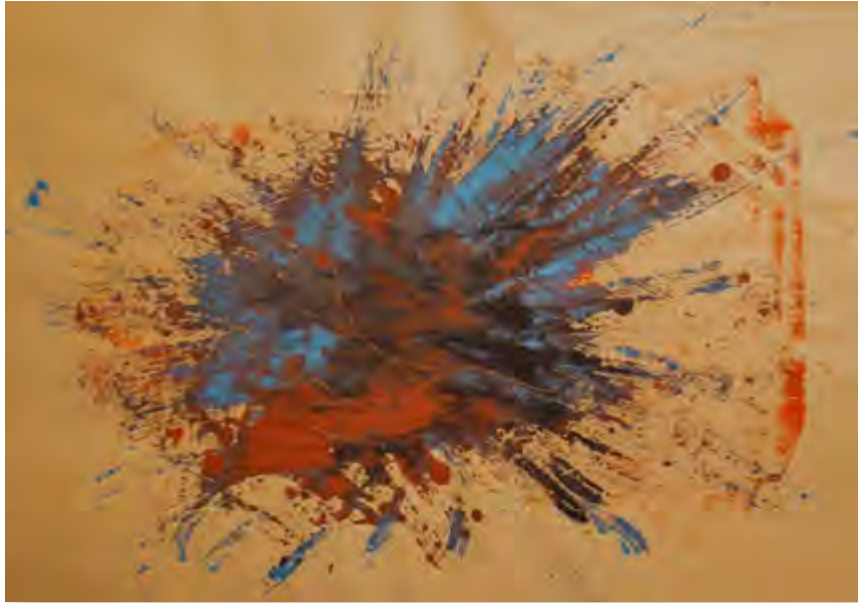
Monotips

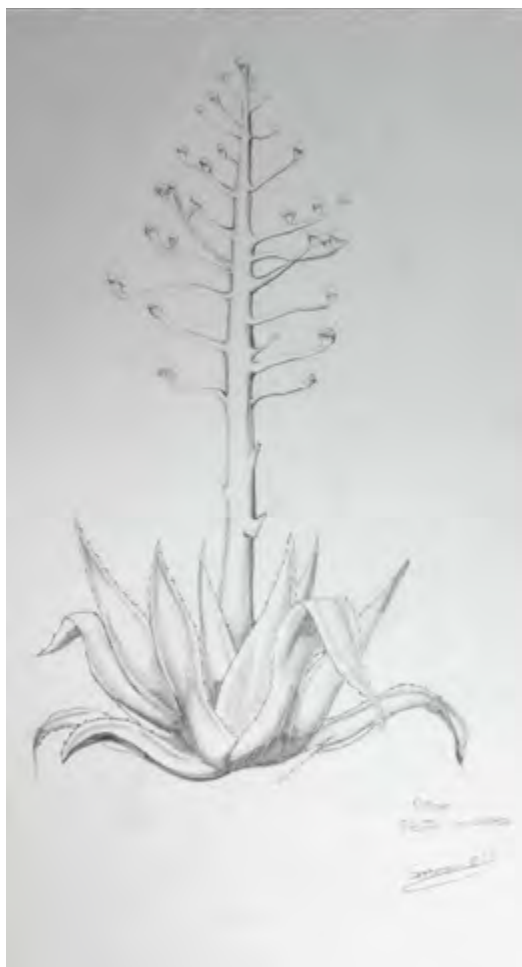

Llapis

Espècies invasores

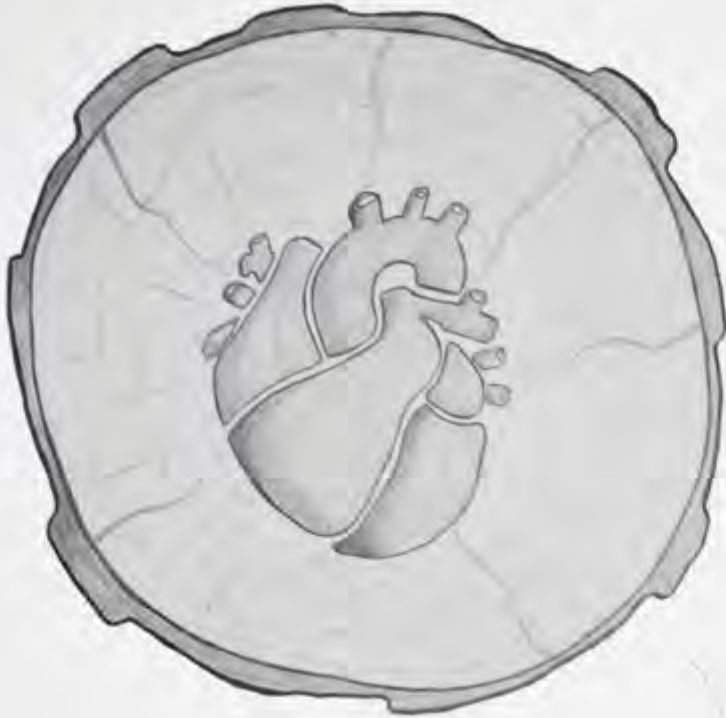

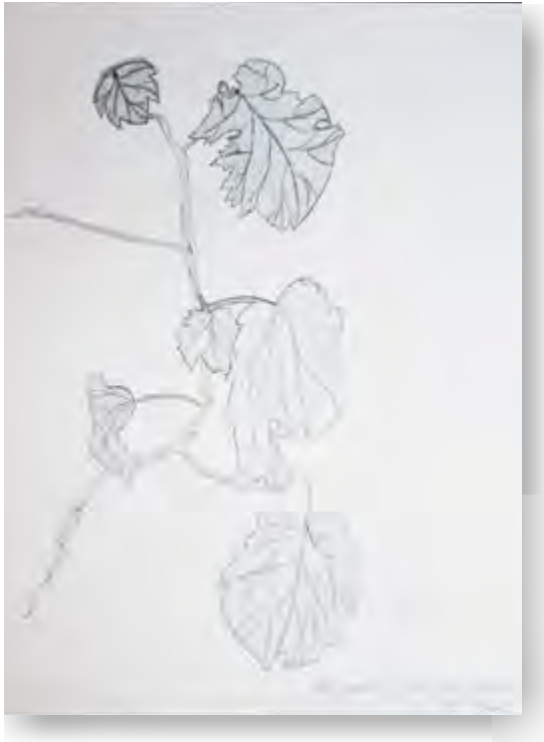

Llapis

Espècies autòctones

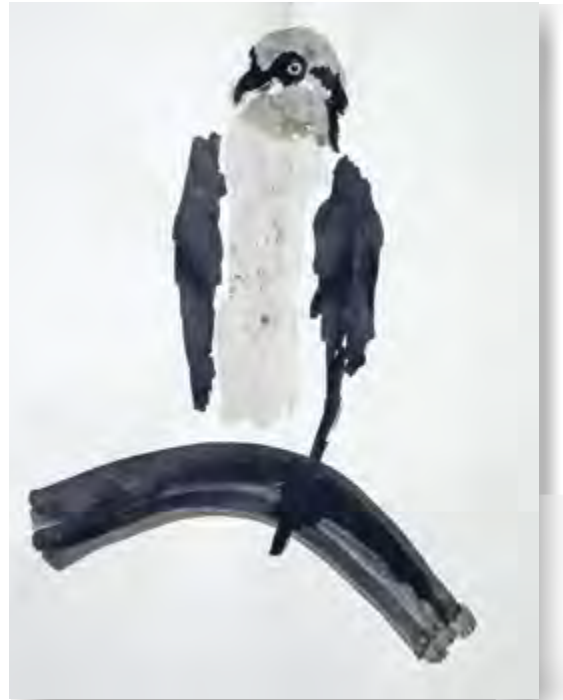
Tinta negra

Alivera

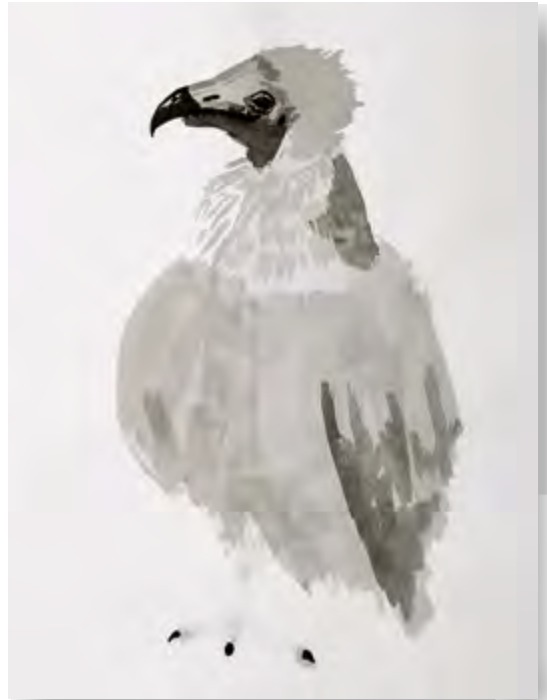

Sauce
Llorón

Xylella

Tinta color

Llibre d'artista

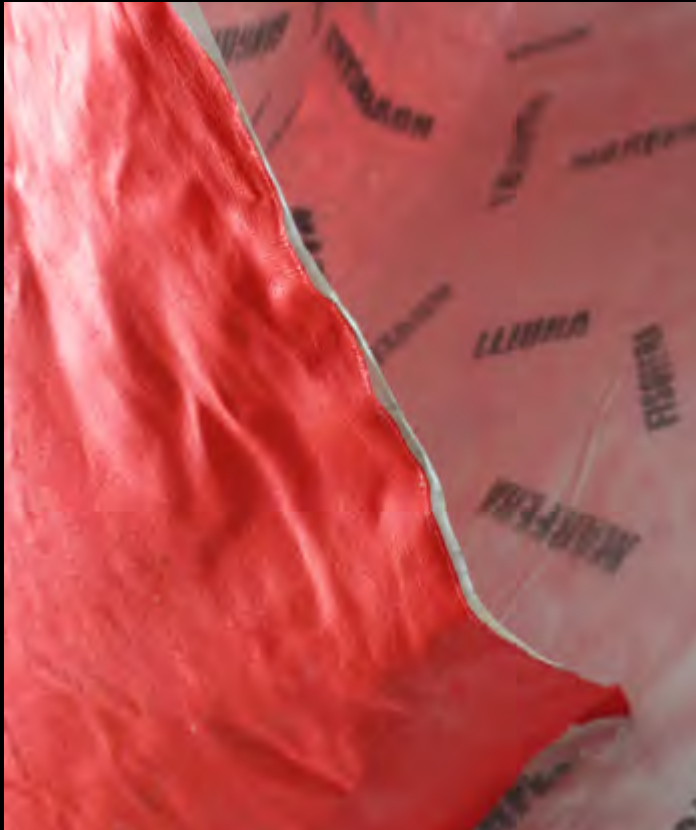

Tela

 IES ANDREU
SEMPERE